УЗ СПЕЦИЈАЛ „СВЕТЛОСНА УПОРИШТА ДРАГОША КАЛАЈИЋА”

Представе о величини

Овај мали електронски специјал *Нације*, поводом једанаесте годишњице од смрти Драгоша Калајића (1943-2005) и отварања изложбе његових слика у Галерији РТС, само је подсетник и путоказ. Није и не може бити замена за документарно-играни филм о Калајићу и научни скуп о његовом стваралаштву, за сабрана дела и репрезентативну сликарску монографију, за архив и легат, за поновно емитовање његових телевизијских остварења, за улицу и споменик. Српској култури неопходно је ново читање Драгоша Калајића, очишћено од свега споредног и случајног, и његово трајно позиционирање на место које му несумњиво припада

Управо се навршава једанаест година (22. јула 2016) „откако је Драгош Калајић, философ, писац и сликар, заувек отишао одавде, ка вишим станицама човека, ка ‚нашим звезданим исходиштима’. И то мало времена било је више него довољно да сви озбиљни, и они који се са њим нису слагали, схвате о каквој величини се ту радило. Једни ту величину сада премеравају упражњеним простором који је иза њега остао у друштву и култури (и који нико није успео да испуни ни као бледа сенка Калајићеве убедљивости и свестраности). Други то чине сагледавајући необично дело које је оставио у нашим библиотекама и арсеналима. Трећи се најрадије сећају снаге Калајићевог личног примера и супериорности с којом је раскринкавао ‚високо подигнуте сутерене’, ниже облике постојања прокријумчарене у човеколикости, нарочито у сферама одлучивања да ли ће човек бити ‚мањи од мрава или нешто више од човека’.”

Можемо мирно потписати сваку од ових речи написаних пре четири године, у сличном прологу за званични сајт Драгоша Калајића
.

Истина је: „У XX веку, у српској култури, уметности и мишљењу нема гласа и појаве упоредивих са Калајићем.” Има оних који су у неким аспектима и дисциплинама били бољи и већи, посебно у мајсторству писања, али нема *таквих*. Таквог споја и значења. „Да је писао на неком великом европском језику, тешко да би ико данас доводио у питање његово место међу великанима, па и међу његовим великим узорима које је својим делом и животом умногоме превазишао.” У западној Европи и Русији, много чешће и доследније него у Србији, Калајића помињу уз Еволу и Малапартеа, уз Јингера и Димезила, уз Солжењицина и Зиновјева, уз Де Кирика и Глазунова. Тамо не заборављају колико генерација и слојева културе је потребно, колико труда и снова, колико искуства заједнице и памћења језика, да се у једном народу појави личност таквих знања и увида, таквих дарова и могућности, таквог дела.

„Српској култури и мишљењу данас је, очигледно, преко потребно ново читање Калајића, очишћено од свега споредног, случајног и ‚сувише личног’. Смирено превредновање и нормализација у поимању, без шума борбе у којој су настајале неке његове књиге и текстови, без суревњивости и псеудоидеолошких кривих огледала. Тако прочитаног Калајића ваља изнова и трајно позиционирати у српској култури, за *традицију будућности* о којој је и сам говорио и сневао.”

ПРИНЦИП

Овај мали електронски специјал *Нације*, поводом једанаесте годишњице од Калајићеве смрти и отварања изложбе његових слика у Галерији РТС , само је један непретенциозни подсетник и путоказ. Није и не може бити замена за

документарно-играни филм о Калајићу и научни скуп о његовом стваралаштву, за сабрана дела и репрезентативну сликарску монографију, за архив и легат, за поновно емитовање његових телевизијских остварења (пре свега серијала
Огледало
XX
века
и
Мон Блан
). Али користан подсетник и путоказ јесте.

Ми који се не китимо ни својим, с гнушањем гледамо на сво ово кићење туђим перјем, око нас. На неовлашћена преузимања текстова, на отимање туђег рада и ауторских права, на црвљиве „патриотске портале" засноване на поткрадању и џепарењу, на укинуту господску пристојност и фер-плеј. [1] Зато смо овај мали специјал, то је ствар принципа, саставили искључиво од свога труда. Све ове текстове су или написали наши уредници и аутори, или смо их приредили на основу сопственог архивског рада, или нам их је својевремено поверио Калајић лично. Ослонили смо се и на неке материјале прво објављене на сајту *www.dragoskalajic.com* , али само на оне које смо тамо, као мрву свог доприноса, сами принели. Ни један текст овде није објављен без одговарајуће сагласности. Неки много развлачени по интернету, углавном у обогаљеним облицима, овде су први пут објављени целовити, у аутентичној верзији и потписани именом стварних аутора („Издаја се не исплати", „Стоглави патриотски покрет"...).

СТРУКТУРА И НАЗНАКЕ

Специјал је у знаку јединице и тројке. Једанаест (11) година после, девет одељака са по три текста. („Нарушено Један се поново успоставља тек у Три.")

Сваки од одељака предочава, у назнаци, неку од димензија Калајићевог рада. Почели

смо од сликарства, не само због вредности текстова и аутора које ту доносимо, него и зато што је изложба Калајићевих слика у Београду повод за овај наш мали подухват. У „Студијама" доносимо три карактеристична рана Калајићева теоријско-филозофска огледа из часописа *Дело* до којих данас није сасвим лако доћи. У „Светионицима" су тројица из низа великана традицијске мисли које је Калајић увео у савремену српску културу и написао уводне студије о њима. „(П)огледи" нам отварају три Калајићева политички ангажована текста/иступа, из периода од 1992. до првих година новог миленијума, када су простори и установе српске отаџбине били у планетарној жижи, изложени најзлокобнијим врстама деструкције из репертоара Англоамерикане. Било је то време када се Калајић одлучно и безусловно ставио на располагање свом народу и држави, служећи од ТВ борилишта широм Европе, нарочито у Италији, до ватрених линија на фронту.

Сва три интервјуа са Калајићем која ћете овде видети направили смо сами и објавили у гласилима која смо тада уређивали. Ово су једине интегралне и потписане верзије тих интервјуа, и једине са којима се Калајић сагласио.

У „Примерима" су три Калајићева текста о три необична човека, њему на различите начине важна, од којих је посебно место и улогу свакако имао неупоредиви Александар Лончар.

Драгош Калајић се разумео у алхемију путовања. Знао је да је право путовање много више метафизички него просторни феномен. О томе његови бројни путописи сведоче чак и кад су писани наменски за новине, за најширу публику и пригодно. Одабрали смо овом приликом три која имају нарочита симболичка светлуцања: из Стоунхенџа, Рима и Доломита.

Лук затварамо трима текстовима о Калајићу, из три угла и три тако различита пера: Радована Караџића, Бранка Кукића и Бранислава Матића. Караџић и Матић су своје текстове написали у лето 2005, поводом Калајићеве смрти, а Кукић наменски за сајт *ww w.dragoskalajic.com*
. У време када је написао и први пут објавио овај свој текст, први председник Републике Српске био је најпрогоњенији човек на планети и скривао се од напуђаних потера Евроамерикане. Само он зна шта је све ризиковао том приликом, али није одустао. Испратио је пријатеља.

Најзад, пред нама је досад најкомплетнија био-библиографија Драгоша Калајића, са насловима и изложбама и после 2012. „Мисленик Драгоша Калајића” придодали смо за надахнућа и брза окрепљења. Младом читаоцу је то и поука да важне ауторе треба читати с оловком у руци и бележницом крај себе.

КОДОВИ ЈЕЗИКА

Текстови су овде у изворном облику, уз минималне редакторске интервенције. Сам Калајић би данас сигурно много радикалније редиговао текстове из своје ране фазе. У последњим годинама свог живота често нам је говорио о томе. Није био задовољан својим младалачким писањем, понекад компликованом синтаксом, претераном употребом туђица, решењима која нису у духу језика на којем пише. У доба зрелости једноставност му постаје идеал. Много је у то време држао до чистоте српског језика и очувања писма. У њему су синуле спознаје о дубини и дугом памћењу српског језика, о тесним везама српског и санскрита, о томе да у српском чак и данас пулсира нешто од језика на којем су настали евроаријски свети текстови. Као што се узвисило, просветлило и кристализовало његово сликарство, истоме је тежио на језичкој и идејној разини. Ко зна докле би та тежња добацила да је било више времена. У сваком случају, када се данас читају рани Калајићеви текстови (какве и ми овде доносимо, нарочито у одељку „Студије”), ове напомене о језику и стилу би ваљало имати на уму.

ВРЕМЕ И ИСТОРИЈА ИДЕЈА

Рат у рушевинама Југославије имао је велики значај за унутрашњи иницијатички пут Драгоша Калајића. Прекалио га је, увео у злато зрелости, изоштрио кључне слике, спржио неке илузије и неосноване наде. Тек у том рату, на другачијем нивоу историје, Калајић схвата величину, значај и праву природу српског херојског етоса, као и судбинску важност православног словенског Истока за опстанак и ослобођење европске Европе. Види да су неке кључне позиције Европе на њеном западу изневерене, напуштене и предате у руке непријатељу, укључујући и оне у које се својевремено можда уздао (попут немачког или католичког фактора). Иако је током осамдесетих изрицао неке врло оштре критике на рачун српске историјске улоге и великих одлука у XX веку (од атентата 1903. и 1914, преко стварања Југославије 1918, до 27. марта 1941. и уласка у Други светски рат), деведесете су донеле друкчију слику и промену односа. Знао је, као што знају сви истински Европљани: чињеница да су Срби својом херојском отаџбинском борбом пуних десет година у рушевинама Југославије задржали „америчку псеудоимперију зла", изборивши време за спасоносно усправљање Русије, могла би променити историју света у XXI веку. Зато је у последњој деценији свог живота сматрао Србе „најхрабријим народом на свету", „авангардом европског ослобођења" и „последњом линијом одбране беле Европе".

Још један Калајићев став, за Србе важан и деликатан, доживео је током рата битан преображај. Став према словенском православљу и светосавском Христу. Промена није била тек козметичка или тактичка, нити је значила напуштање ранијег веровања. Знамо да је млади Калајић имао изразито негативан став према јудеохришћанству и старозаветном систему вредности. У многим његовим раним текстовима наћи ћемо и непримерено грубе изразе о томе. Сам их је образложио, нема разлога да то овде понављамо. Такво хришћанство сматрао је туђинским наносом, страном вером и идеологијом, путем изневеравања завета и предака, начином разоружавања и унутарњег поробљавања индоаријске Европе.

У огњу рата, зрели Калајић почиње да увиђа суштинску разлику између православља и апаратизоване хришћанске религије какву је упознао на западу, испражњене љуштуре сувише окренуте земном и светском. Сагледава православље у традицијском кључу, а светосавског Христа у његовом надрелигијском и метаисторијском смислу. Није Калајић ни тада напустио своја ранија веровања, али јесте постао отворен за нова виђења, блиска стаблу са којег је и сам изникао. Свако ко је добро изучио предањску *scientia sacra* „од Веда до Платона", у Геноновом и Хамвашевом коду, зна да ту нема никакве суштинске контрадикције. Постоји унутарње јединство и континуитет од Првог Објављења и примордијалног предања до овог трена, јединствена судбина и историја спасења Небеског Човека, „човека одозго". Та Калајићева нова отвореност јасно се види у текстовима какви су „Нећемо те издати, слатко православље", „Демо(но)кратијом против Христоса", „Борбено православље ‚Памјата'"... Сви су објављени у *Дуги*

, многи касније укоричени у књигама. Калајић у плитком залеђу фронта, са генералом Славком Лисицом, присуствује православној недељној литургији и о томе пише у репортажи, такође у
Дуги
, свечаним тоном. У то време опсежно истражује пут плаштанице из Христовог гроба. Христа назива Спаситељем и разматра питање његовог стварног порекла. У зиму 2004/2005,
у интервјуу
који је организовао управо главни уредник
Нације
, једна иностранa новинарка пита га:

„С годинама, међутим, чини се да сте суштински све ближе православљу. Вара ли утисак да се те две традиције, словенско-паганска и православна, ипак сједињују негде у дубини Вашег срца?”

Калајић из Рима, мејлом, одговара:

„Запањен сам Вашим опажањем... То до сада нико није уочио и потврђује моје искуством стечено уверење да жене умеју располагати најдалекосежнијим спознајним моћима, сачињеним од интуиције, која је изнад разума. Под подстицајима једне руске школе истраживања садржаја *Новог завета*, те након сопствених много ширих и даљих истраживања, доспео сам до непобитних сазнања да је хришћанство огранак иранске религиозности те да је Исус Христос последња појава аријског
Саошајанта
, односно Спасиоца, који је такође рођен ‚безгрешним зачећем’ и долази на крају циклуса од три хиљаде година да васкрсне мртве и поведе одлучну битку против зла. У светој књизи иранских Арија,
Авести
, стоји обећање: ‚Када мртви буду васкрсли, живи Спасилац ће доћи без оклевања. По вољи живот ће бити преображен’ (
Јашт,
XIX, 11 и 89). Зато управо ирански свештеници први долазе на поклоњење Исусу Христосу, у знак посвећења његове улоге. Уосталом, и плаштаница из Торина, коју су крсташи отели у пљачки Константинопоља, почетком XIII века, сведочи стасом, ликом, косом и крвном групом да је Исус Христос био кавкаског, односно аријског порекла. (...)”

И додаје, у широј верзији :

„Јеврејски Месија је само карикатура иранског Спасиоца, преузета тек након вавилонског изгнанства, кад су они дошли у додир са иранском религиозношћу. *Стари завет* и његов бог су сушта супротност *Новог завета* и хришћанског бога, те је свака веза између те две религије не само неоснована и бесмислена већ и кобна за хришћанство. Сведоче протестантска јерес, односно приклањање моралузму и материјализму *Старог завета*, те самоубиство Католичке цркве посредством Другог ватиканског концила. Ако га папа Рацингер не обеснажи, како се надам, остаје само православље, али да би победоносно процветало — мора бар пресећи све наметнуте и извештачене везе са Старим заветом које га трују."

(...)

Када читалац, нарочито онај мање упућени и мање искусан, пред собом има зборник попут овог нашег, са текстовима настајалим у дугом временском распону, што подразумева и мêне човека/аутора и његове оптике, онда мора обратити пажњу на годину објављивања. Уживети се, колико је могуће, у тадашње околности, и личне и опште. Зато све ово и напомињемо, већ у уводу. **<**

Богдан Десница

Објављено: петак, 22. јул 2016, 00:05h

Напомене

1 Од троцифреног броја преузимања текстова са „Нације”, једва да је једна петина узета са дозволом и по договору са власницима права (иако, при том, никоме не постављамо никакве финансијске услове). У скоро 80 одсто случајева објављују нас на ударним местима, а потписују једва видљивом цртицом испод текста, дубоко у рупи, без линка ка нашем сајту. Поводом десете годишњице Калајићеве смрти, један псеудопатриотски портал лани је дословно преписујући два наша текста склопио трећи и објавио на ударном месту као свој оригинал. На другом порталу а по сличном моделу, **извесној Ањи Вебер**
(то можда и није име него смоквин лист) није било довољно ни то што је брутално преписала две трећине текста а једну трећину лоше препричала, него је чак као своје лично искуство описала неке епизоде из написа Бранислава Матића, иако је реч о ситуацијама којима никако није могла присуствовати. Има много тих нискости и безочности. Отуд наше гнушање. Не може се тако радити а позивати на Отаџбину и Традицију, на сакрално предање. Отаџбина је, изнад свега другог, етика и завет. Ко тврди да на крадуцкању, лажуцкању и гребуцкању гради Отаџбину, или је протува или безумник. Или обоје. Казна је иста и само је питање времена.